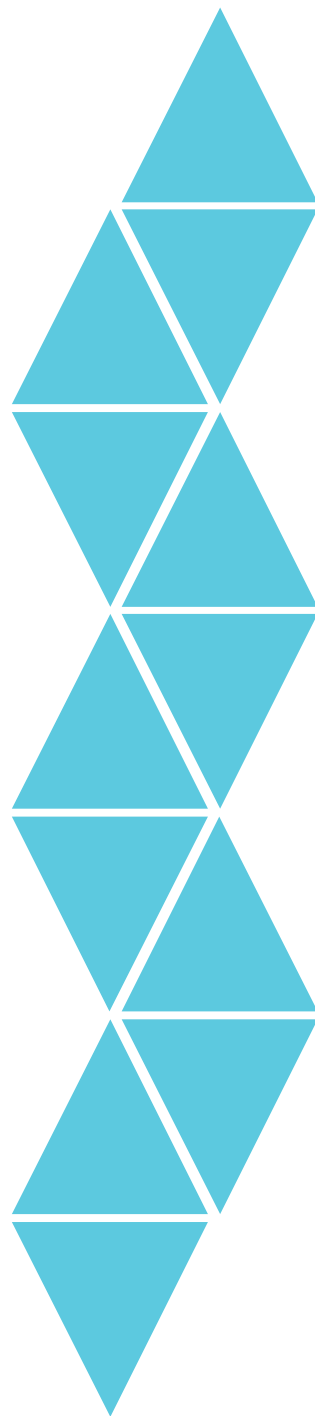
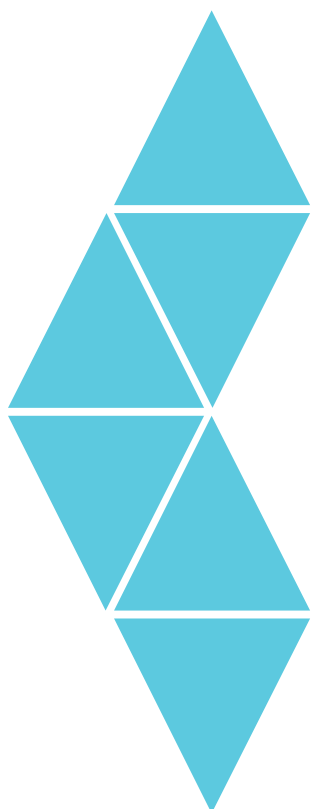

SAMBOERSKAP

JURK

juridisk rådgivning for kvinner

FORORD

Denne brosjyren er utgitt av Juridisk rådgivning for kvinner (JURK). JURK er et studentdrevet rettshjelpiltak som gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner.

JURK tar forbehold om regelendringer i tiden etter publisering.

Vi takker for gode innspill fra øvrige medarbeidere i JURK.

Sist revidert januar 2022,

Ingrid Heyerdahl Janzon

JURK (Juridisk rådgivning for kvinner) gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner. Du kan finne informasjon om oss på internettsiden: www.jurk.no

Vi tar imot nye saker: Mandag: kl. 12-15
Onsdag: kl. 09-12 og kl. 17-20

Du kan også ringe oss på 22 84 29 50 eller komme til oss i Skippergata 23, 0154 Oslo.

Du kan alltid sende inn saken din til oss elektronisk! Det kan du gjøre på www.jurk.no → «Send oss din sak!»

INNHALDSFORTEGNELSE

1.0 INNLEDNING	3
1.1 Brosjyrens formål	3
2.0 RETTIGHETER UNDER SAMBOERSKAPET	3
2.1 Samboeravtale.....	3
2.2 Eierforhold og rådighet.....	4
2.3 Fastsettelse av eierforhold	7
2.3.1 Avtale.....	7
2.3.2 Anskaffelser.....	8
2.3.3 Sameie som følge av innsats under samboerskapet	8
2.3.4 Hvordan sikre sin sameieandel.....	10
2.4 Samboernes ansvar for gjeld	10
2.5 Andre spørsmål.....	14
2.5.1 Utgifter og underholdsplikt	14
2.5.2 Økonomiske rettigheter	13
3.0 ØKONOMISKE RETTIGHETER VED ENDT SAMBOERSKAP.....	14
3.1 Avtalefrihet	14
3.2 Deling etter eiendomsgrensene.....	16
3.3 Unntak for felles bolig.....	16
3.4 Bruksrett til felles bolig	20
3.5 Rett til å overta leiekontrakt til felles hjem	21
3.6 Vederlag.....	20
3.7 Gjeld.....	23
4.0 ANDRE SPØRSMÅL	24
4.1 Husleie ved sameie	24
5.0 HVEM KAN DU KONTAKTE FOR MER HJELP?	25

1.0 INNLEDNING

1.1 Brosjyrens formål

Stadig flere velger å leve som samboere i stedet for å gifte seg. Mange tror at reglene som gjelder for ektefeller også gjelder for samboere hvis man har bodd sammen i et visst antall år. Dette stemmer ikke.

Brosjyren gir en kort oversikt over juridiske og praktiske spørsmål som er aktuelle under samboerskapet og ved opphøret av dette.

2.0 RETTIGHETER UNDER SAMBOERSKAPET

2.1 Samboeravtale

Ingen samboerlov

Det finnes ingen lov som direkte regulerer det økonomiske forholdet mellom samboere. Derfor er det viktig at samboerne inngår en samboeravtale.

Hva en samboeravtale bør inneholde

JURK anbefaler at en samboeravtale er skriftlig. En samboeravtale bør på en ryddig og oversiktlig måte avklare eierforhold, ansvar for gjeld, forpliktelser overfor hverandre og hvordan det økonomiske oppgjøret skal skje ved et eventuelt samlivsbrudd. Ved å inngå en samboeravtale kan samboerne forebygge konflikter.

Hvis en av samboerne er hjemmeværende med felles barn mens den andre er i arbeid, bør de

avtale om eller hvordan den hjemmeværende skal få kompensasjon for sin innsats ved et eventuelt samlivsbrudd. Det samme gjelder hvis en av samboerne betaler forbruksutgifter mens den andre investerer i varige verdier.

Du kan kontakte JURK for å få vår mal til samboeravtale og tilhørende veiledning for utfylling.

Virkingen av en samboeravtale

Dersom samboerne har inngått en samboeravtale er det i utgangspunktet denne som er avgjørende for det økonomiske oppgjøret mellom dem.

Du kan lese mer om dette under punkt 3.0.

2.2 Eierforhold og rådighet

Inngåelse av et samboerskap innebærer i utgangspunktet ikke noen endringer i hva samboerne eier. Det hver av samboerne eide før de flyttet sammen, eier hver av dem altså fremdeles. Det samme gjelder som hovedregel for det man kjøper, arver eller får i gave under samlivet. Samboerne kan også bli sameiere av gjenstander under samlivet.

Hva hver av samboerne eier kan få betydning i flere sammenhenger. Eierforholdet har for det første betydning for hvem som kan råde (bestemme) over formuesgoder under samlivet. I tillegg kan det blant annet få betydning for den økonomiske delingen etter samboerskapets opphør.

Eierforholdet kan få særlig betydning overfor kreditorer. Det er derfor viktig at samboerne registrerer det faktiske (reelle) eierforholdet, slik at man unngår at kreditorer tar beslag i andre eiendeler enn de som faktisk tilhører den samboeren som skylder penger. Du kan lese mer om hvordan man kan sikre sine rettigheter under punkt 2.3.4.

Eneie

Som nevnt vil alt det en samboer bringer med seg inn i samlivet, og det hun eller han senere kjøper, arver eller får, i utgangspunktet være denne samboerens eneie. Det betyr at hun eller han eier det alene.

Sameie

Sameie innebærer at to eller flere personer eier noe sammen med en andel hver. Sameie mellom samboere kan for eksempel oppstå ved kjøp, avtale, ved at samboerne får en arv eller gave i fellesskap eller ved samboernes bidrag til anskaffelsen. Hvis det kan bevises at det eksisterer et sameie, eier samboerne i utgangspunktet en like stor del hver, med mindre annet er avtalt eller fremgår på annen måte.

Råderett Eneie

En samboer kan fritt råde over eiendeler som vedkommende eier alene (eneie). Hvis den ene samboeren eier boligen alene, står hun eller han fritt til å for eksempel be den andre samboeren om å flytte. Eieren står også fritt til å pantsette og selge boligen.

Råderett Sameie

Hvis samboerne har en eiendel i sameie, kan begge bruke sameietingen. Hva samboerne kan gjøre med tingen, kan være fastsatt i avtalen mellom dem. Er ikke noe avtalt, enten

uttrykkelig eller underforstått, gjelder sameielovens regler.

Det følger av sameieloven at sameietingen kan brukes til det formålet den er anskaffet til, og på vanlig måte. Utgifter til nødvendig vedlikehold deles etter hvor stor del av tingen man eier.

Selge og pantsette sin eierandel

Samboerne kan når som helst selge eller pantsette hele eller deler av sin del i sameiegjenstanden, med mindre noe annet er avtalt eller forutsatt.

Hvis det dreier seg om eiendeler begge bruker, for eksempel en bolig, *kan* imidlertid samboerforholdet i seg selv medføre begrensninger. Samboerne kan for eksempel avtale eller forutsette at det ikke skal være fri adgang til å selge eller å pantsette felles bolig som begge eier.

Merk at noen banker ikke tillater samboere å pantsette bare en del (for eksempel 50 %) av en bolig, men vil heller kreve samtykke av den andre samboeren for å pantsette *hele* boligen.

JURK bemerker at man ikke bør signere på noe man ikke forstår eller er enig i. Har du spørsmål om dette kan du ta kontakt med JURK.

2.3 Fastsettelse av eierforhold

Dette delkapittelet forklarer forskjellige måter samboerne kan finne ut hvem som eier hva.

2.3.1 Avtale

Samboere kan avtale hvem som skal eie hva og med hvor stor del. Hvis en av samboerne eier en bolig alene, kan de avtale at den andre samboeren skal bli medeier. En slik avtale kan være muntlig eller skriftlig. Av bevismessige hensyn bør en slik avtale være skriftlig. Du kan lese mer om samboeravtaler under punkt 2.1.

Det er de faktiske eierforholdene som er avgjørende, og ikke de formelle. De formelle eierforholdene vil si hvem som er registrert i grunnboken eller andre registre.

2.3.2 Anskaffelser

Hvis samboerne ikke har avtalt hvem som eier en eiendel, er det den eller de som har anskaffet eiendelen som regnes for å være eier.

Det finnes flere måter å anskaffe en eiendel på. De vanligste måtene er ved kjøp, gave eller arv.

Hvis for eksempel to samboere har kjøpt en bolig sammen, og begge har betalt for den, har de anskaffet denne eiendelen sammen. Da vil boligen være i sameie mellom dem.

Hvis bare den ene av samboerne har kjøpt boligen, vil boligen i utgangspunktet regnes for å tilhøre denne samboeren alene, hvis ikke noe annet er avtalt.

2.3.3 Sameie som følge av innsats under samboerskapet

Det er to vilkår som må være oppfylt for at en samboer skal bli medeier av en eiendel som følge av innsats under samlivet.

1. Direkte eller indirekte bidrag

Samboeren må for det første ha bidratt direkte eller indirekte til anskaffelsen. Direkte bidrag kan for eksempel være egenkapital eller nedbetaling av lån, mens indirekte bidrag typisk vil være arbeid i hjemmet og betaling av forbruksutgifter.

En samboer kan bli medeier som følge av indirekte bidrag. Samboeren må gjennom å ta mer enn sin del av forbruksutgiftene eller hjemmearbeidet ha frigjort tid eller kapital for den andre samboeren.

2. Felles prosjekt

For det andre må anskaffelsen av eiendelen ha vært et felles prosjekt for samboerne. Dette betyr at eiendelen må ha vært til felles personlig bruk og at det var en viss enighet om anskaffelsen av denne.

Det skal *svært mye* til for å bli medeier i en eiendel som den ene samboeren eide før samlivets start. Hvis samboerne har en avtale om eierforholdet, vil denne være avgjørende.

Uenighet om eierforholdene

Hvis samboerne ikke blir enige om eierforholdene, kan hver av dem ta saken til retten.

Domstolen tar en konkret vurdering i hver enkelt sak om en samboer har blitt medeier.

2.3.4 Hvordan sikre sin sameieandel

Som nevnt over, er det de faktiske (reelle) eierforholdene som er avgjørende mellom samboerne. De formelle eierforholdene er imidlertid viktig overfor en tredjepart (ofte kreditorer).

Tinglysning

Et formelt eierforhold er tinglysning av en eierandel i bolig i grunnboken. Tinglysning er en offentlig registrering av dokumenter.

Virkingen av tinglysning

Hvis en samboer tinglyser sin eierandel, vil hennes del av sameiet være beskyttet mot den andre samboerens kreditorer. Dette hindrer også at en av samboerne foretar disposisjoner utover sin sameieandel. En slik disposisjon kan for eksempel være salg eller pantsettelse av den andre samboerens eierandel.

Dersom du har flere spørsmål om tinglysning kan du kontakte Kartverket.

2.4 Samboernes ansvar for gjeld

En samboer kan bare stifte gjeld med virkning for seg selv. En samboer blir altså bare ansvarlig for de forpliktelser hun eller han selv pådrar seg. Hvis en samboer har mye gjeld, kan altså ikke kreditor (den man skylder penger, typisk banken) kreve at den andre samboeren skal betale.

Det er viktig å skille mellom gjeldsansvar utad og innad. Gjeldsansvaret utad har betydning for hvem kreditor kan kreve betaling fra. Gjeldsansvaret innad sier noe om hvordan samboerne fordeler ansvaret for gjelden seg imellom.

Gjeldsansvaret utad

Hvis en samboer alene er ansvarlig for gjeld utad (overfor kreditor), kan ikke kreditor kreve at den andre samboeren betaler.

Samboere kan ta opp lån sammen, og da vil begge være ansvarlige overfor kreditor. Som regel er de da solidarisk ansvarlige. Dette betyr at kreditor kan kreve at én av samboerne betaler hele beløpet.

Gjeldsansvaret innad

Samboere kan avtale at gjeldsansvaret innad (mellom samboerne) skal være annerledes enn ansvaret utad (overfor kreditor). En slik avtale kan inngås muntlig eller skriftlig, men av bevismessige hensyn anbefaler JURK at slike avtaler inngås skriftlig.

Det må vurderes konkret i hver enkelt sak om samboerne har inngått en avtale om at begge skal være ansvarlige for gjelden innad.

I vurderingen blir det blant annet lagt vekt på hensikten med låneopptaket og om lånet skulle være til felles bruk. Det må være konkrete holdepunkter som tilsier at de har ment å forplikte seg i fellesskap. Det er ikke tilstrekkelig at lånet har blitt brukt til familiens beste eller at begge samboerne har fått glede av pengene.

Begge er ansvarlige utad, en er ansvarlig innad

Hvis *begge* samboerne står ansvarlig utad (overfor kreditor), kan de avtale seg imellom at bare den ene skal være ansvarlig innad. Da kan kreditor likevel kreve at begge skal betale.

En er ansvarlig utad, begge er ansvarlige innad

Selv om bare *én* av samboerne er ansvarlig utad, kan samboerne seg imellom avtale at begge to skal være ansvarlige for gjelden. Da kan den samboeren som er ansvarlig utad (overfor kreditor) kreve at den andre samboeren også skal betale. Kreditor kan likevel bare kreve betaling av den som står ansvarlig utad.

Regresskrav

Hvis en av samboerne betaler for gjeld som den andre samboeren skulle ha betalt, kan hun eller han ha et regresskrav. Det betyr at samboeren som har betalt for mye kan kreve at den andre samboeren betaler det hun eller han skulle ha betalt etter avtalen mellom samboerne.

Tvangsinndrivelse av pengekrav

Dersom den ene samboeren har dekket hele gjelden som de begge var ansvarlige for enten utad eller innad, har denne et pengekrav mot den andre. Hvis et pengekrav ikke betales frivillig, kan den samboeren som har et pengekrav få hjelp av namsmyndighetene til å

inndrive kravet med tvang.
Namsmyndighetene er Namsfogden og
tingretten.

Eksempel:

Lars og Kari er samboere. Lars har tatt opp et lån i banken på 100 000 kroner. Lars er ansvarlig for dette alene overfor banken. Lars og Kari har avtalt at de skal være ansvarlige for å betale 50 000 kroner hver.

Banken kan kreve at Lars skal betale hele beløpet på 100 000 kroner. Banken kan ikke kreve at Kari skal betale. Lars kan likevel kreve at Kari skal betale 50 000 kroner av beløpet til ham. Dersom Kari ikke betaler kan Lars ta kontakt med Namsfogden.

Beslag

Hvis lånet ikke blir betalt, kan kreditor (typisk banken) normalt tvangsinn drive gjelden ved å ta beslag i de eiendelene som tilhører den som skylder penger. Kreditor kan vanligvis ikke ta beslag i eiendeler som tilhører samboeren til skyldneren.

2.5 Andre spørsmål

2.5.1 Utgifter og underholdsplikt

Betaling av utgifter

Hver av samboerne har i utgangspunktet kun plikt til å betale utgiftene knyttet til tingene hun eller han selv eier. Dette betyr at dersom den ene samboeren for eksempel eier en bil, vil hun eller han også være ansvarlig for utgiftene som knytter seg til denne. Samboerne kan likevel bli enige om en annen fordeling av utgiftene.

Underholdsplikt

Samboere har ingen lovbestemt underholdsplikt overfor hverandre. Det betyr at en samboer ikke er ansvarlig for å betale for den andre samboerens særlige behov. Dette kan for eksempel være utgifter til klær, mat og liknende. En underholdsplikt kan likevel avtales, enten muntlig eller skriftlig.

2.5.2 Økonomiske rettigheter

Både inngåelse og opphør av samboerskap kan påvirke samboernes økonomiske rettigheter.

Ytelser fra NAV

For å få informasjon om hvordan samboerskap påvirker trygdeytelser, kan du kontakte ditt lokale NAV-kontor. NAV har en veiledningsplikt, og en plikt til å gi deg informasjon som du forstår.

Skatt

For å få informasjon om hvordan samboerskap påvirker beregningen av skatt, kan du kontakte Skatteetaten. Du kan også få informasjon om skattereglene på <https://www.skatteetaten.no/person/>.

Livsforsikring

Samboere kan oppnevne hverandre som begunstiget til å få utbetalt livsforsikring. En slik begunstigingelse kan være et godt alternativ for samboerne for å sikre hverandre hvis en av dem dør. Dersom du har spørsmål knyttet til livsforsikring, kan du kontakte forsikringsselskapet ditt.

3.0 ØKONOMISKE RETTIGHETER VED ENDT SAMBOERSKAP

3.1 Avtalefrihet

Samboere står fritt til å avtale hvordan de vil fordele eiendeler, verdier og gjeld ved samlivsbruddet. En slik avtale bør være skriftlig. Hvis samboerne har inngått en samboeravtale om hvordan det økonomiske oppgjøret skal gjennomføres, enten i løpet av samlivet eller i forbindelse med bruddet, skal denne følges. Du kan lese mer om samboeravtaler i punkt 2.1.

Urimelig avtale

En samboer kan kreve å sette til side en avtale om hvordan det økonomiske oppgjøret skal skje, hvis den er urimelig. Merk at det skal mye til for å få satt en avtale til side på grunn av urimelighet.

3.2 Deling etter eiendomsgrensene

Samboerne beholder i utgangspunktet sine egne eiendeler og sin egen gjeld, med mindre de har avtalt noe annet.

For informasjon om hvordan eierforhold mellom samboere fastsettes, se brosjyrens punkt 2.3.

Eneeie

Eiendeler som er i eneeie beholdes i utgangspunktet av den samboeren som eier dem.

Sameie

Samboere kan også eie ting sammen (sameie). Et sameie blir ikke automatisk oppløst som følge av et samlivsbrudd.

Hvis samboerne ikke blir enige om hvem av dem som skal overta eiendelene som de eier sammen, har de to muligheter. Hver av samboerne kan enten selge sin andel til noen andre, eller kreve sameiegjenstanden tvangs solgt.

Frem til sameiegjenstanden er solgt, enten frivillig eller ved tvang, har begge sameierne like stor rett til å bruke eiendelen. Dette gjelder så lenge de ikke har avtalt noe annet. Den ene sameieren kan for eksempel ikke bytte lås til felles bolig, slik at den andre ikke får tilgang til boligen. Hvis du har flere spørsmål knyttet til dette, kan du ta kontakt med namsmyndighetene.

3.3 Unntak for felles bolig

Hvis samboerne ikke blir enige om hvem som skal overta deres felles bolig, *kan* en av dem ha rett til å overta boligen etter reglene i husstandsfellesskapsloven. Dette gjelder selv om den andre samboeren eier boligen. Disse reglene er derfor et unntak fra hovedregelen om at samboere beholder egne eiendeler ved samlivsbrudd. Samboeren som krever å overta boligen etter disse reglene må ta saken til domstolen.

Den som overtar en bolig etter reglene i husstandsfellesskapsloven må kjøpe ut den andre. Summen som skal betales er det som tilsvarer markedsverdi på det tidspunktet det bestemmes at samboeren skal få overta boligen.

Fire vilkår må være oppfylt for at en samboer skal kunne overta boligen etter reglene i husstandsfellesskapsloven.

1. Alder

Samboerne må være over 18 år.

**2. To års samliv
eller felles barn**

Samboerne må *enten* ha bodd sammen i minst to år, *eller* så må de ha, ha hatt eller vente barn sammen.

Det kreves normalt ikke en spesiell dokumentasjon eller registrering for å bevise at et samboerskapet er et husstandsfellesskap. Hvis det likevel oppstår tvil om toårskravet er oppfylt, vil en adressemelding til Folkeregisteret kunne være et moment i en bevisvurdering.

3. Felles bolig

Eiendommen som samboeren krever å overta må «utelukkende eller hovedsakelig» ha tjent som felles bolig for samboerne.

At boligen må ha vært samboernes «felles bolig», betyr at det må være snakk om samboernes faste bosted. Det må være en bolig som samboerne har bodd i sammen. Hvis bare én av dem har bodd i boligen, er ikke vilkåret oppfylt. Vilkåret er heller ikke oppfylt hvis det er en bolig som samboerne har leid ut mens de bodde i en annen bolig, eller hvis det dreier seg om en fritidsbolig som ikke har vært samboernes faste bosted.

Hvis boligen for eksempel er knyttet til gårdsdrift, vil vilkåret normalt ikke være oppfylt. Dette er fordi eiendommen har blitt brukt til næringsvirksomhet, og ikke «hovedsakelig» har tjent som felles bolig for samboerne.

4. Sterke grunner

Det siste vilkåret er at samboeren må ha «sterke grunner» som taler for at hun eller han skal få overta boligen.

En samboer kan ha «sterke grunner» for å ville overta boligen hvis hun eller han har interesser og behov for å overta boligen, som veier tyngre enn den andres behov for å beholde den.

Det må vurderes konkret i hver enkelt sak om en samboer har «sterke grunner» for å overta boligen. I vurderingen sees det blant annet på hvem barna skal bo sammen med, barnas behov, og samboernes tilknytning til stedet der boligen ligger og samboerskapets varighet.

Hvis boligen er i sameie og samboerne ikke har barn, kan det tenkes at ingen av dem har sterke grunner for å overta boligen. Da kan ingen av samboerne kreve å overta boligen etter reglene i husstandsfellesskapsloven. Hvis samboerne ikke blir enige, må boligen tvangsselges etter reglene i sameieloven.

Retten til å overta en bolig etter husstandsfellesskapsloven gjelder ikke når den andre samboeren har odelsrett til eiendommen. Den gjelder heller ikke når boligen er mottatt fra den andre samboerens slekt ved arv eller gave.

3.4 Bruksrett til felles bolig

Selv om en samboer ikke har sterke nok grunner til å overta en bolig etter husstandsfellesskapsloven, kan hun eller han i noen tilfeller få en *bruksrett* til boligen. En samboer kan få en bruksrett til en bolig etter reglene i husstandsfellesskapsloven, hvis hun eller han har «særlige grunner».

Det skal mindre til for å få bruksrett til boligen enn for å overta boligen. Hvis en samboer får bruksrett til boligen, kan den andre kreve markedsleie for den delen av boligen hun eller han eier.

For bruksrett gjelder også vilkåret om at samboerne må være minst 18 år gamle. I tillegg må de ha bodd sammen i minst to år, eller så må samboerne ha, ha hatt eller vente barn sammen. Det kreves også at det dreier

seg om en «felles bolig» som nevnt i punkt 3.3.

En samboer kan også få bruksrett til en bolig som den andre samboeren har odelsrett til, eller som er mottatt fra hennes eller hans slekt ved arv eller gave.

En bruksrett bør tinglyses i grunnboken. Hvis bruksretten ikke er tinglyst, kan den falle bort ved salg eller tvangssalg av boligen.

3.5 Rett til å overta leiekontrakt til felles hjem

En samboer kan i noen tilfeller få rett til å overta en husleiekontrakt som står i den andre samboerens navn. Samboeren som krever å overta husleiekontrakten må ha «sterke grunner». Også her gjelder vilkårene om at samboerne må ha fylt 18 år. Samboerne må også enten ha bodd sammen i minst to år, eller ha, ha hatt eller vente barn sammen. I tillegg må leiekontrakten være knyttet til samboernes felles hjem.

Samboerne må varsle utleier om overtakelsen. Utleieren kan ikke motsette seg overtakelsen av leiekontrakten hvis vilkårene etter husstandsfellesskapsloven, nevnt over, er oppfylt.

3.6 Vederlag

Hovedregel: Ytelse uten gjenytelse

En samboer kan som hovedregel ikke få kompensasjon for økonomiske fordeler eller få tilbake verdier som hun eller han har gitt til den andre i løpet av samlivet. Dette kalles prinsippet om ytelse uten gjenytelse.

Eksempel: Lisa gir samboeren sin Arne 20 000 kroner for å pusse opp kjøkkenet i Arne sin leilighet. Lisa har som hovedregel ikke rett til å få disse pengene tilbake.

Samboerne kan likevel fritt avtale at en av dem skal betale den andre et vederlag.

Hvis samboerne ikke blir enige om betaling av vederlag, kan hver av dem ta saken til retten. Domstolene kan i *noen* tilfeller tilkjenne en samboer vederlag. JURK bemerker at terskelen er høy. Det betyr at det skal mye til for å få vederlag. For at en samboer skal tilkjennes vederlag, må to vilkår være oppfylt.

1. Økonomisk fordel

Samboeren som krever vederlag må ha tilført den andre en betydelig økonomisk fordel. Dette kan for eksempel skje ved pengeinnskudd eller oppussingsarbeid på den andres eiendom. Samboeren kan også ha tilført den andre en betydelig økonomisk fordel ved å ha tatt mer enn sin del av arbeid i hjemmet, gjennom omsorg for felles barn, eller ved å ha betalt mer enn sin del av forbruksutgifter.

2. Rimelighet

Det må i tillegg være rimelig å tilkjenne vederlag. Dette avgjøres blant annet ut fra samboerens økonomi og behov for midler i fremtiden, samt samboerskapets varighet.

3.7 Gjeld

På samme måte som hver av samboerne i utgangspunktet beholder sine eiendeler ved et samlivsbrudd, beholder de også sin egen gjeld. Den som er ansvarlig overfor kreditor, for eksempel banken, vil fortsette å være ansvarlig etter et samlivsbrudd.

Det er viktig å være klar over at avtaler mellom samboere om endring av gjeldsansvaret ikke får virkning overfor kreditor.

Eksempel: Banken må som regel godkjenne overføring av huslån. En samboer bør derfor ikke overføre eiendomsretten til huset til den andre samboeren, før hun eller han har fått en skriftlig erklæring fra banken om at hun eller han er fri fra sitt gjeldsansvar.

4.0 ANDRE SPØRSMÅL

4.1 Husleie ved sameie

Når samlivet tar slutt, vil som regel en av samboerne flytte ut av den felles boligen som er i sameie. Den som flytter ut kan kreve husleie fra samboeren som blir boende.

Husleien skal tilsvare markedsleie. Samboeren kan bare kreve leie for sin andel av boligen. Husleie løper fra det tidspunktet krav om husleie fremsettes. Det betyr at man ikke kan kreve husleie tilbake i tid. Av bevismessige

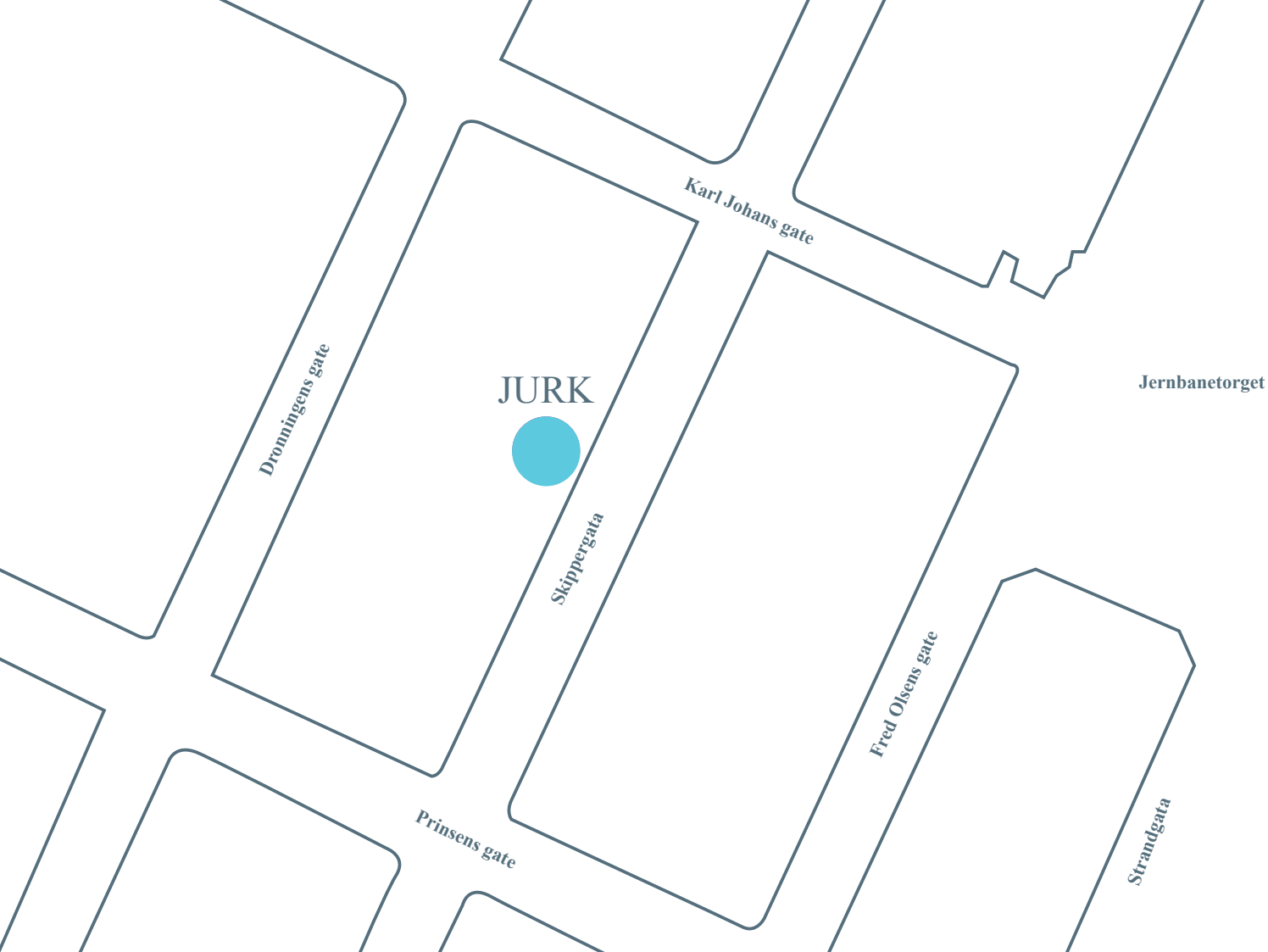
hensyn anbefaler JURK at krav om husleie fremsettes skriftlig.

Den som flytter ut må fortsatt dekke sine økonomiske forpliktelser i forbindelse med boligen, hvis ikke samboerne avtaler noe annet. Dette gjelder for eksempel boliglån og betaling av nødvendige eller faste utgifter tilknyttet boligen.

5.0 HVEM KAN DU KONTAKTE FOR MER HJELP?

JURK	Skippergata 23, 0154 Oslo Tlf: 22 84 29 50 www.jurk.no
Jussbuss	Skippergata 23, 0154 Oslo Tlf: 22 84 29 00
Jussformidlingen i Bergen	Sydneshaugen 10, 5007 Bergen Tlf: 55 58 96 00
Jusshjelpa i Nord-Norge	Terminalgata 38, 9019 Tromsø Tlf: 77 64 45 59
Oslo kommune Fri rettshjelp	Storgata 19, 0184 Oslo Tlf: 23 48 79 00
NAV	Kontor finnes i hver kommune Tlf: 55 55 33 33
Domstolene	Hvis du har spørsmål om å ta en sak til domstolen, kan du finne informasjon om dette på nettsiden www.domstol.no .
Namsmyndighetene	Du kan finne kontaktinformasjon til din lokale namsmyndighet på: https://www.politiet.no/tjenester/namsmann-og-forlikrad/kontakt-namsmann-og-forlikrad/
Kartverket	Kartverksveien 21, 3511 Hønefoss Tlf: 32 11 80 00
Advokat	Har du behov for hjelp fra en advokat, kan du ta kontakt med en advokat. Hvis du ikke vet

hvilken advokat du skal kontakte, kan du finne
ulike advokater på nettsiden
www.advokatenhjelperdeg.no.

KONTAKT OSS

**Telefon:
22 84 29 50**

**Adresse:
Juridisk rådgivning for kvinner
Skippergata 23
0154 Oslo**

www.jurk.no

